

Kartlegging av innkjøp av kortreist mat i kommunene

Mobiliseringsprosjektet Matregion Haugalandet 2025-2026

Rapport 24.04.2026

Kartlegging av innkjøp av kortreist mat i kommunene, våren 2026

Mobiliseringsprosjekt Matregion Haugalandet 2025-26 inneholder en kombinasjon av "lavthengende frukter" og mer langsiktige strategiske satsinger. Blant målene er mer kortreist mat i det offentlige og bedre distribusjonskanaler.

I og med at økt innkjøp av kortreist mat i det offentlige er et av målene, er det viktig å vite mer om hva som skjer i kommunene. Det ble derfor sendt ut en spørreundersøkelse i januar 2026 til innkjøpsavdelingene i de ni kommunene som er med i mobiliseringsprosjektet (Bokn, Etne, Haugesund, Karmøy, Sauda, Sveio, Tysvær, Vindafjord og Utsira).

Målet med spørreundersøkelsen har vært å få et grunnlag for å vurdere status i kommunene per i dag og å identifisere tiltak som er viktige å jobbe med videre. Lenke til Matregionen Haugalandet: [her](#).

Svarene gir et godt grunnlag for videre arbeid i prosjektet og ikke minst tydelige tiltak som bør gripes tak i.

Undersøkelsen ble laget i Forms og resultatet ble tatt ut i Excell. Regnearket ble stort og mange av svarene inneholdt mye tekst. Alle kommunene har svart og undersøkelsen gir et godt bilde av dagens situasjon.

Til spørreundersøkelsen: [Matregion Haugalandet Kartlegging av innkjøp av kortreist mat i kommunene](#)

For å lette arbeidet med å trekke ut essensen i svarene, ble Copilot benyttet. Spørsmålet som ble stilt til Copilot var, «Lag en samlet og strukturert oppsummering av kartleggingen av innkjøp av kortreist mat i kommunene, inkludert en konkret liste med foreslåtte tiltak. Regnearket ble lagt ved spørsmålet og var grunnlaget for Copilot's oppsummering. Regnearket som ble brukt: *«Kartlegging av innkjøp av kortreist mat i kommunene, endelig»*. I tillegg er det foretatt en grundig manuell gjennomgang av Copilots resultat opp mot regnearket.

Vedlegg 1: grafer

Vedlegg 2: spørsmålene i undersøkelsen

Oppsummering av hovedfunn

Kartleggingen viser at det er **stor vilje, men varierende grad av systematikk og kapasitet**, når det gjelder innkjøp av kortreist mat i kommunene.

Hovedutfordringer som pekes på

- **Manglende oversikt over lokale leverandører og produkter**

- **Distribusjon og forsyningssikkerhet**
- **Det er få leverandører på kortreist mat som kan levere til hele innkjøpssamarbeidet**
- **Ressurs- og kompetansemangel i innkjøpsfunksjonen**, spesielt i små kommuner
- **Usikkerhet rundt regelverk og handlingsrom**
- Økonomi vurderes ulikt, men **logistikk og systemkostnader nevnes oftere enn pris på selve maten.**

Status på strategier

- **6 av kommunene, dvs Vindafjord, Tysvær, Sveio, Karmøy, Haugesund og Etne har vedtatt anskaffelsesstrategi**, men:
 - Bare noen få strategier **tar eksplisitt høyde for kortreist/lokal mat** (Haugesund, Tysvær og Vindafjord).
 - Etne og Karmøy **planlegger revisjon eller ny strategi**, der kortreist mat vurderes inkludert.
- **Få kommuner har vedtatt egen matstrategi**, Haugesund er den eneste kommunen som har svart bekreftende på det. Etne svarer at de vil ta det med i oppdatert anskaffelsesstrategi (2026).

Praktisk innkjøp av kortreist mat

- Fem av de ni kommunene (Utsira, Tysvær, Sauda, Etne og Bokn) **handler i begrenset grad direkte fra lokale leverandører**. Karmøy ser på muligheten.
- I Haugesund har barnehagene egne budsjetter og er **utenfor innkjøpssamarbeidet**. De har dermed større frihet til lokale kjøp, mens institusjonskjøkken i større grad er bundet av rammeavtaler. I Tysvær er både barnehager og skoler fristilt. Dette kan gjelde flere av kommunene.

Interkommunalt innkjøpssamarbeid

- To kommuner vurderer innkjøpssamarbeidet til å være av stor betydning for å få til økt forbruk av kortreist mat i det offentlige, (Tysvær og Bokn) fem har vurdert

det til middels (Etne, Haugesund, Karmøy, Sauda og Sveio) og to mener det har liten betydning (Vindafjord og Utsira).

- Samarbeidet gir:
 - større markedsmakt og forutsigbarhet
- Men:
 - store rammeavtaler gjør det krevende for små, lokale produsenter å delta
 - kommunene etterlyser mer fleksibilitet og rom for lokale tilpasninger.
 - En idé at de mindre kommunene går sammen om å lage en «oppskrift» med konkrete handlingspunkter på hvordan handle lokalt?
- Kommentarer:
 - Haugesund: Hver kommune har bedre anledning til å lage egne mindre avtaler med små leverandører/produsenter. Dette er ikke like enkelt når en skal inngå store avtaler for hele innkjøpssamarbeidet
 - Karmøy: Viktig å bruke samme strategi opp mot leverandør-markedet da dette er mer forutsigbart for dem. Det er også viktig å ha felles/like retningslinjer da man kan lære av hverandre og ikke måtte "oppfinne kruttet" selv.
 - Sveio: (forkortet) Innkjøpssamarbeidet har i dag fokus på rammeavtaler. Disse kan opna for at deler av f.eks. matbehova kan dekkast inn ved kjøp av frå andre leverandørar, men det er kommunane og einingane sjølv som må ta initiativ til slike innkjøp og ikkje innkjøpssamarbeidet. Dette er nok ikkje så enkelt å få til i praksis, med tanke på korleis forsyningskjedene i matvareindustrien er i dag.
 - Tysvær: At vi trekker i samme retning i fellesskap over tid gir troverdighet og trygghet til lokale leverandører. Til sammen har kommunene stor makt. Vi er store på behov og innkjøp og store som premissleverandører. Men vi trenger struktur og lett tilgang til aktuelle leverandører, regelverket og handlingsrom er fleksibelt og betydelig, men hvor er leverandørene? Små og store. Leverandørene bør også kunne møte oss digitalt med sitt sortiment, spørsmål og interaksjon.
 - Utsira: Regelverket for offentlige anskaffelser er en utfordring. Det er viktig med kunnskap, og at man vet hva som er tilgjengelig lokalt.

Beredskap og mattilgjengelighet

- Flere kommuner oppgir at **lokal mat og forsyningssikkerhet er diskutert i beredskapssammenheng**, men:
 - dette er i liten grad operasjonalisert i konkrete avtaler med lokale produsenter.

Forslag til konkrete tiltak ut fra spørreundersøkelsen

Basert på kartleggingens funn foreslås følgende tiltak for å styrke innkjøp av kortreist mat i kommunene:

1. Felles regional leverandøroversikt

- Etablere en **digital oversikt over lokale og regionale matprodusenter** på Haugalandet.
- Oversikten bør inneholde:
 - produkter, sesong, volum, leveringsmuligheter og kontaktinfo
- Løser et av de mest gjennomgående behovene kommunene peker på.

2. «Oppskrift» for innkjøp av kortreist mat

- Utarbeide en **praktisk veileder** for kommunene som viser:
 - hvordan bruke handlingsrommet i regelverket
 - eksempler på kontraktsformer, delanskaffelser og direktekjøp
- Dette er ett av de mest etterspurte tiltakene i kartleggingen.

3. Revisjon av anskaffelsesstrategier

- Sørge for at nye og reviderte strategier kommer på plass:
 - tydelig omtaler kortreist/lokal mat og utnytter de mulighetene som ligger i regelverket
 - kobler innkjøp til klima, folkehelse, næringsutvikling og beredskap.

4. Leverandørdialog og -møter

- Arrangere **jevnlig dialog mellom kommuner og lokale produsenter**, for eksempel:
 - leverandørmøter før anskaffelser
 - digitale møteplasser
- Gir bedre gjensidig forståelse av behov, kapasitet og krav.

5. Pilotprosjekter i mindre skala

- Starte med **pilot, innkjøp av kortreist mat**:
 - i mindre kommuner eller utvalgte institusjoner
- Kan danne grunnlag for senere interkommunale avtaler og stimulere produsentene.

6. Bedre distribusjonsløsninger

- Utforske felles eller alternative **distribusjonsmodeller** for lokal mat:
 - samlasting
 - samarbeid med grossist
 - regionale knutepunkt
- Distribusjon fremstår som en av de største praktiske barrierene. Kartlegging av innkjøp av kortreist mat i kommunene, endelig

7. Kompetanseheving

- Målrettede tiltak for:
 - innkjøpere (regelverk, nye anskaffelsesmetoder)
 - bestillere (kjøkken og enheter)
- Spesielt viktig i kommuner med begrensede ressurser. Kartlegging av innkjøp av kortreist mat i kommunene, endelig

Mål-tiltak-effekt-matrise

I tillegg ble Copilot bedt om å lage en mål-tiltak-effekt matrise for matregion Haugalandet direkte forankret i funnene fra kartleggingen av kommunenes innkjøp av kortreist mat. Det er foretatt en manuell gjennomgang og rydding av resultatet som ble utarbeidet av Copilot.

Styrke samhandlingen mellom kommune og marked

Tiltak	Forventet effekt	Bidrag til Matregion Haugalandet
Etablere felles regional leverandøroversikt	Økt synlighet og tilgjengelighet for lokale produsenter	Flere lokale produsenter får tilgang til offentlige markeder
Pilotinnkjøp av kortreist mat i utvalgte kommuner	Forutsigbar etterspørsel for produsenter	Gir grunnlag for økt produksjon og investeringer
Leverandørmøter mellom kommuner og produsenter	Bedre forståelse av behov, volum og krav	Styrket samhandling og næringsutvikling
Samordning av kommunale ambisjoner og signaler til markedet	Økt forutsigbarhet for leverandører	Større samlet markedsrett

Øke andelen kortreist mat i offentlige innkjøp

Tiltak	Forventet effekt	Bidrag til Matregion Haugalandet
Utarbeide «oppskrift»/veileder for innkjøp av kortreist mat	Økt trygghet og lik praksis blant innkjøpere	Lavere terskel for å velge kortreist i kommunene
Revisjon av kommunale anskaffelsesstrategier	Kortreist mat blir et tydelig vurderingspunkt	Felles ambisjon og tydelig politisk retning
Deling av gode eksempler mellom kommuner	Raskere læring og mindre risiko	Oppskalering av vellykkede modeller

Bygge robuste regionale verdikjeder

Tiltak	Forventet effekt	Bidrag til Matregion Haugalandet
Utvikle alternative distribusjonsløsninger (samlasting, knutepunkt)	Mer stabil levering av lokal mat	Reduserer logistikk som barriere
Samarbeid med grossister om synliggjøring av lokal opprinnelse	Enklere valg av kortreist i bestillingssystemer	Kobler eksisterende systemer med lokal produksjon
Gradvis oppskalering fra pilot til felles løsninger	Bedre volumtilpasning over tid	Gir modne, regionale verdikjeder

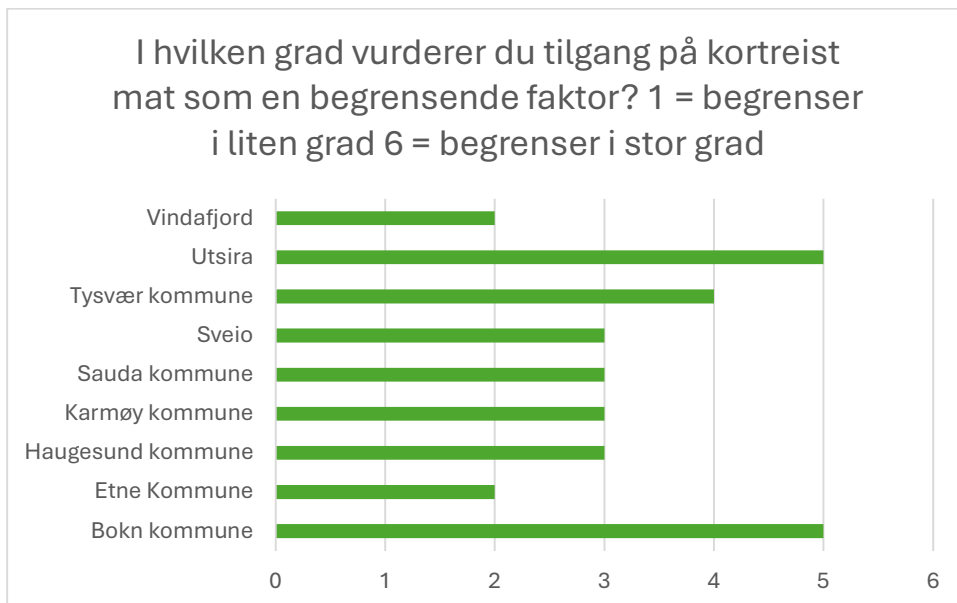
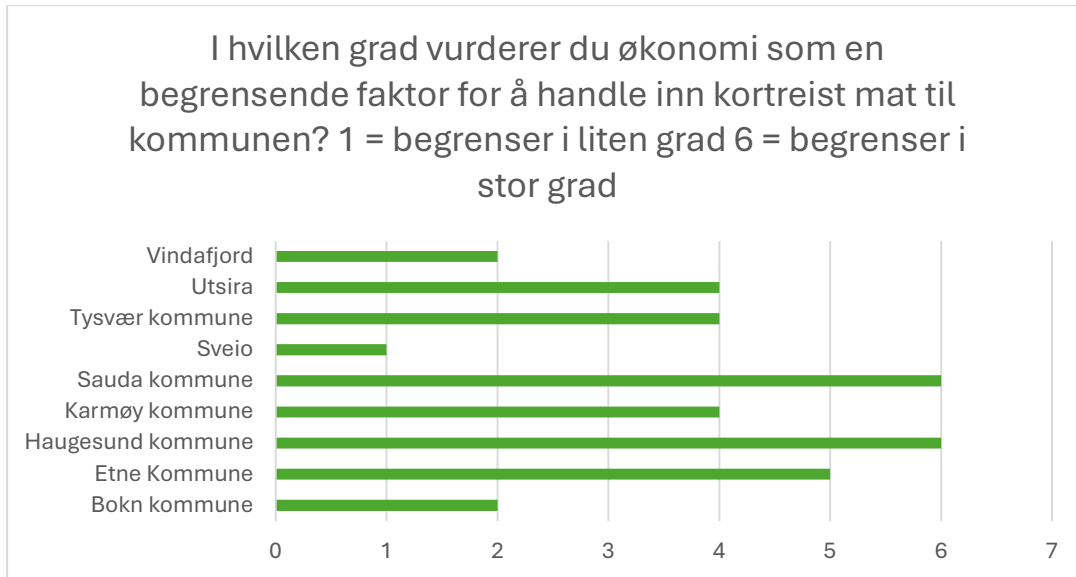
Bidra til klima- og miljøvennlige innkjøp

Tiltak	Forventet effekt	Bidrag til Matregion Haugalandet
Prioritere sesongbasert lokal mat i pilotprosjekter	Redusert transport og matsvinn	Kortreist som konkret klimabidrag
Dokumentere klimaeffekt av lokal vs. ekstern mat	Bedre beslutningsgrunnlag	Gir faglig legitimitet
Kommunikasjon av klima- og miljøgevinst	Økt forståelse hos ledere og brukere	Forankrer matvalg i bærekraftsmål

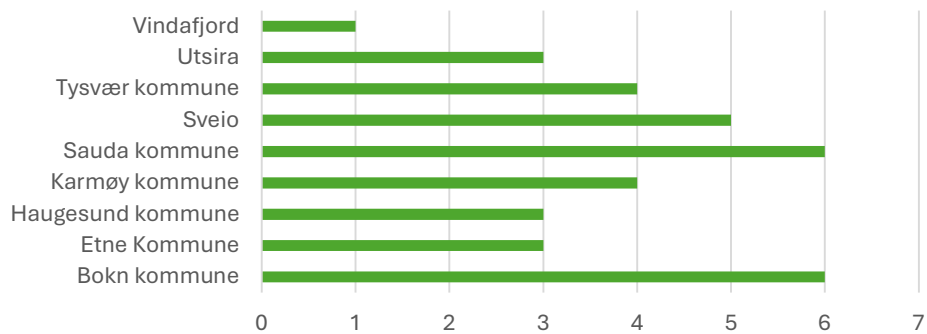
Styrke lokal og regional matberedskap

Tiltak	Forventet effekt	Bidrag til Matregion Haugalandet
Koble lokale produsenter til kommunal beredskapsplanlegging	Økt matsikkerhet ved kriser	Lokal mat som del av totalberedskap
Rammeavtaler/pilotavtaler med beredskapsperspektiv	Flere ben å stå på ved forsyningsbrudd	Robust regional matsystem
Samordne beredskap og næringsutvikling	Bedre utnyttelse av lokale ressurser	Matregionen som strategisk verktøy

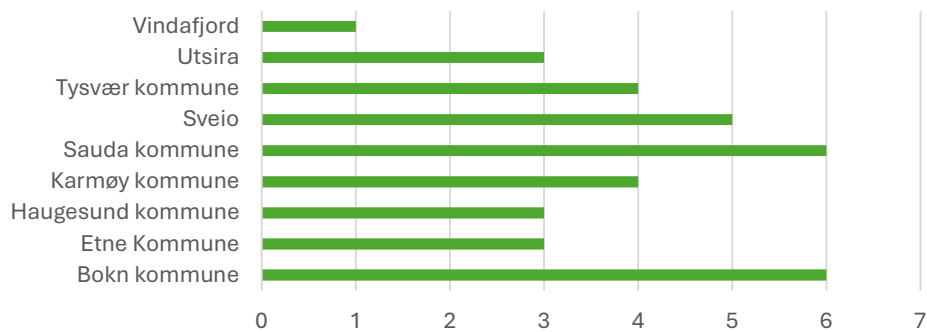
Vedlegg 1, grafer:

Er det mulig for deg som innkjøper å finne ut
hva som er produsert lokalt i
grossistenes/kjøpmennenes bestillingslister?
1=enkelt, 6=vanskelig

Er det mulig for deg som innkjøper å finne ut
hva som er produsert lokalt i
grossistenes/kjøpmennenes bestillingslister?
1=enkelt, 6=vanskelig

Vedlegg 2, spørsmålene i undersøkelsen:

Spørsmålene som ble stilt i spørreundersøkelsen:

- Hvilken kommune arbeider du i?
- Navn
- Hvilken stilling har du i kommunen?
- Din e-post adresse
- Har din kommune vedtatt en anskaffelsesstragi?
- Hvis ja, når ble den vedtatt eller eventuelt hvor langt er arbeidet kommet?
- Hvis nei, har kommunen plan om å lage en anskaffelsesstrategi?
- Kommentar
- I hvilken grad tar anskaffelsesstrategien høyde for innkjøp av kortreist mat? (Kortreist mat er mat som produseres lokalt og fraktes over korte avstander fra produsent til konsument.)
- Kommentar
- Har din kommune vedtatt en matstrategi?
- Hvis ja, når ble den vedtatt eller eventuelt hvor langt er arbeidet kommet?
- Hvis nei, har kommunen plan om å lage en matstrategi?
- Inngår kommunen din egne avtaler med lokale eller handler direkte hos lokale leverandører av mat?
- Hvis ja, hvilke avdelinger i kommunen gjelder dette og hvordan skjer det?
- Hvis nei, planlegger din kommune å inngå avtaler med eller handle hos lokale leverandører?
- Hvilken betydning tenker du at det interkommunale innkjøpssamarbeidet på Haugalandet har for å få til økt forbruk av kortreist mat i det offentlige?
- Begrunn svaret
- I hvilken grad vurderer du økonomi som en begrensende faktor for å handle inn kortreist mat til kommunen? 1 = begrenser i liten grad 6 = begrenser i stor grad
- Kommentar
- I hvilken grad vurderer du tilgang på kortreist mat som en begrensende faktor? 1 = begrenser i liten grad 6 = begrenser i stor grad
- Kommentar
- Er det mulig for deg som innkjøper å finne ut hva som er produsert lokalt i grossistenes/kjøpmennenes bestillingslister? 1=enkelt, 6=vanskelig
- Kommentar
- Hvordan vurderer du behovet i din kommune for økt kompetanse om regelverket som angår innkjøp av kortreist mat? 1=lite behov, 6=stort behov
- Kommentar
- Hva skal til for at din kommune får større fokus på og øker innkjøp av kortreist mat?
- Beskriv gjerne nærmere hva du tenker må til for å oppnå økt innkjøp av kortreist mat i kommunene
- Ifølge Totalberedskapsmeldingen skal kommunene blant annet bidra til nasjonal mattilgjengelighet og sikre lokal befolkning ved forsyningsbrudd, dvs tilgang på mat skal inkluderes i kommunens beredskapsplan. Der dette noe som har vært diskutert i din kommune
- Kommentar